

BPSW

beroepsvereniging
van **professionals**
in sociaal werk

Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker

Beroepsnormen voor de
beroepsvariant Jeugdzorgwerker

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Inleiding	4
Artikelen:	
Hoofdstuk 1. Algemeen	8
Hoofdstuk 2. Relatie met de jeugdige cliënt en ouders/opvoeders	9
Hoofdstuk 3. Samenwerking in de hulp- en dienstverlening	13
Hoofdstuk 4. Relatie met de organisaties	14
Hoofdstuk 5. Relatie tot beroepsgenoten	15
Hoofdstuk 6. Relatie met de samenleving	16
Verklarende Begrippenlijst	17
Over de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW)	18

Dit is een uitgave van de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), voorheen Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW). De Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker staat, als zelfstandige beroepscode, naast wet- en regelgeving, richtlijnen en organisatorische kaders. En is een praktisch te gebruiken en te toetsen ethische leidraad voor de beroepsvariant jeugdzorgwerker.

Eerste uitgave: 2012

Herziene uitgave: 2015 (De codeartikelen zijn bij deze heruitgave niet gewijzigd.)

Deze uitgave is tot stand gekomen in opdracht van de BPSW en Phorza, de voormalige beroepsorganisatie voor sociale, (ortho)pedagogische en hulpverlenende functies en vastgesteld in de respectievelijke Algemene Ledenvergaderingen eind 2010.

Deze uitgave is tot stand gekomen met subsidie van het ministerie van Volkshuisvesting Welzijn en Sport.

Samenstelling: Jaap Buitink en Jan Ebskamp

Adviezen: Lydia Janssen en Jos Kole

(Eind)redactie: Magteld Beun en Berber Rip

Vormgeving: Revon

Druk: Revon

Oplage: 1.500

Uitgave: Vijfde druk, maart 2016

ISBN: 978-90-70620-00-4

Contact

Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW)

Leidseweg 80

3531 BE Utrecht

T (030) 294 86 03

E info@bpsw.nl

I www.bpsw.nl

S www.twitter.com/BPSW_NL

Bestellen

Deze uitgave is verkrijgbaar in iedere erkende boekhandel in Nederland.

Tevens is zij te bestellen in de webwinkel op www.bpsw.nl.

Auteursrechten

© 2012 Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidstape of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Met genoegen presenteert de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW)¹ u de 'Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker, collectieve beroepsnormen voor de beroepsvariant jeugdzorgwerker'.

Met de behoefte aan beroepsregistratie en tuchtrecht voor professionals in de jeugdzorg ontstond enkele jaren geleden de vraag naar een toespitsing op de sector van de bestaande beroepscodes van de toenmalige NVMW (nu BPSW), en Phorza². Deze vraag kwam zowel van de zijde van de overheid (het toenmalige Ministerie van Jeugd en Gezin) als van de zijde van werkgevers. Omdat jeugdzorgwerkers te maken hebben met meervoudige partijdigheid (belangen van ouders en kinderen) en er vaak sprake is van drang en dwang was er behoefte aan een eigen uitwerking. De beroepsverenigingen werkten hier graag aan mee, omdat registratie en tuchtrecht in belangrijke mate kan bijdragen aan professionalisering van beroepskrachten. De beroepscode is een product van een brede samenwerking, waaraan door vele specialisten en vooral ook door jeugdzorgwerkers zelf is bijgedragen.

Het is echter vooral een instrument - voor de werkers zelf - dat zij kunnen raadplegen bij vraagstukken en dilemma's in hun eigen beroepspraktijk. Voor studenten aan de diverse hbo-opleidingen³ kan het opgenomen worden in de studieonderdelen die hen voorbereiden op werk in de jeugdzorg.

De BPSW vertrouwt er op dat - met de invoering van registratie en tuchtrecht - de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker zijn weg zal vinden naar het brede terrein van de jeugdzorg, zodat het in de handen van professionals bij kan dragen aan een goede beroepsuitoefening.

Namens het bestuur van de BPSW,

Josien Hof's
Utrecht, november 2015.

¹ Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) heette voorheen Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW).

² Phorza, de beroepsvereniging voor sociaalagogen, is in december 2010 opgeheven maar heeft in de laatste ledenvergadering de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker nog geaccordeerd.

³ HBO Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD), HBO Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), HBO Cultureel Maatschappelijk Werk (CMV), HBO Pedagogiek (PED), HBO Toegepaste Psychologie (TP) en HBO Creatieve Therapie (CT).

Ideaal

Jeugdzorg is een kwestie van beschaving. Wie in de jeugdzorg werkt, in welk beroep dan ook, draagt namens de samenleving en de overheid zorg voor jeugd en jongeren. Bijvoorbeeld als hun eerst verantwoordelijke ouders of verzorgers daarom vragen of daartoe niet of onvoldoende in staat zijn. Opdat de fundamentele kinderrechten van deze kwetsbare jonge mensen gerespecteerd worden en zij tot hun recht komen; Opdat zij beschermd worden als dat nodig is; Opdat zij optimaal de kans krijgen zich te ontwikkelen tot gezonde zelfstandige mensen die verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zichzelf, anderen en de samenleving. De centrale doelstelling bij dit alles is om voor de jeugdige te komen tot veiligheid, bescherming en ontwikkeling. Hoe moeilijk haalbaar dit soms ook kan zijn. Dit is het ideaal van de jeugdzorg waar we als samenleving naar streven.

Inspiratiebron, leidraad en toetssteen

Goed werk in de jeugdzorg getuigt van professionele deskundigheid en vindt plaats binnen de geldende wettelijke kaders. Daarnaast komt goed werk in de jeugdzorg overeen met de beroepsethische opvattingen die professionals in de sector er op na houden. De Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker vormt daarvan een bindende uitdrukking, zodat sprake is van een (met name beroepsethische) consensus binnen de jeugdzorg.

Wie in de jeugdzorg werkt en lid is van de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) en/of geregistreerd staat in het Beroepsregister Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) neemt deze Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker als inspiratiebron, leidraad en toetssteen voor eigen morele reflectie en oordeelsvorming omtrent zijn beroepsmatig handelen en zijn werkhouding. Hij is bereid zich tegenover cliënten, collega's, leidinggevend en de samenleving te verantwoorden in termen van de beroepscode. Hij is door zijn lidmaatschap en/of registratie toetsbaar middels het tuchtrecht, wanneer tuchtrechtelijke toetsing van zijn handelen en houding als jeugdzorgwerker gevraagd wordt.

De Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker vormt geen handleiding met precieze richtlijnen, maar is een ethische leidraad die professionals vanuit hun verantwoordelijkheid aanzet tot continu nadenken over het professionele handelen. De code staat naast wet- en regelgeving, richtlijnen en organisatorische kaders. Vanzelfsprekend kunnen tussen deze kaders spanningen ontstaan. De beroepscode kan deze spanningen niet wegnemen of uitsluiten. Het behoort tot de professionele vaardigheden om in dit spanningsveld te opereren.

Kernkwaliteiten en voorwaarden

Wie werkt in de jeugdzorg kan te maken krijgen met ingewikkelde situaties en moeilijke vragen. Het getuigt van professionaliteit om daar goed mee om te gaan. Een professionele jeugdzorgwerker beschikt over de competenties die in het competentieprofiel van de jeugdzorgwerker⁴ geformuleerd zijn. Daarnaast beschikt een jeugdzorgwerker over professionele en persoonlijke kwaliteiten, zoals:

- Betrokkenheid bij het welzijn en de ontwikkeling van jeugd en jongeren en hun sociale omgeving.
- Betrouwbaarheid voor cliënten en relevante anderen.
- Moed om, zo nodig, lastige beslissingen te nemen en om er doortastend naar te handelen.
- Bezonnenheid en zelfstandig oordeelsvermogen om bij tegenstrijdige belangen en conflicterende normen en waarden, afgewogen en te verantwoorden beslissingen te nemen, in overleg met cliënten en in samenspraak met collega's. Daarbij is het ideaal van de jeugdzorg richtinggevend.

⁴ Te bestellen op www.nji.nl/publicaties onder de titel Jeugdzorgwerker

Met deze kernkwaliteiten kunnen jeugdzorgwerkers hun verantwoordelijkheid nemen voor goede jeugdzorg. Voorwaarde is wel dat ze de ruimte en het vertrouwen krijgen om naar eigen deskundig inzicht te oordelen en te handelen. Dat zij de eigen kracht en verantwoordelijkheid van jeugdigen, hun ouders/opvoeders en andere betrokkenen serieus nemen en stimuleren en dat ze de volmacht van de samenleving en de overheid krijgen. In het competentieprofiel 'jeugdzorgwerker' wordt beschreven welke competenties de jeugdzorgwerker dient te hebben om zijn werk adequaat uit te voeren. In deze Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker wordt beschreven welke onderliggende waarden en normen hieraan ten grondslag liggen, wat er van een beroepskracht mag worden verwacht en welke intenties en principes een beroepskracht dient te bezitten. Beroepscode en competentieprofiel vullen elkaar aan. Ondanks alle kwaliteitsmaatregelen kan nooit worden voorkomen dat er toch dingen misgaan. Wij leven niet in een totaal maakbare samenleving, dus ook niet in een totaal maakbare jeugdzorg.

Landschapkenmerken van de jeugdzorg

De jeugdzorg heeft enkele kenmerken die de beroepsethiek, respectievelijk het gehele beroepsmatig handelen in deze sector een eigen kleur geven. Ze hangen mede samen met de professionele relatie tussen jeugdzorgwerkers, cliënten en hun sociale omgeving:

- De jeugdige cliënt maakt bijna altijd deel uit van een sociale omgeving met andere mensen, in het bijzonder met ouders, verzorgers en eventueel andere gezinsleden. De wettelijke vertegenwoordigers hebben daarbij een specifieke zorgverantwoordelijkheid voor en gezag over de jeugdige cliënt. Ook genoemde mensen uit die sociale omgeving kunnen cliënt zijn van de jeugdzorgwerker.
- Wie ook de cliënt is van de professional en welke specifieke zorgverantwoordelijkheid voor en gezag over het kind deze cliënt ook heeft, voor de jeugdzorgwerker vormen, mede gelet op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), in het bijzonder artikel 3, de belangen van het kind de eerste overweging.
- Jeugdzorg speelt zich bij uitstek af op het speelveld van meerdere, vaak tegengestelde belangen. Wanneer de jeugdzorgwerker niet alleen de jeugdige maar ook leden uit bijvoorbeeld het gezinssysteem als cliënt heeft, neemt hij een houding aan van meervoudige partijdigheid. Dat betekent dat hij in dergelijke gevallen het gemeenschappelijk belang van het gezin behartigt, maar daarbij de belangen van het kind voorop stelt zonder die van andere leden van het gezin uit het oog te verliezen. Zo zal, bijvoorbeeld, een gezinsvoogd die een Ondertoezichtstelling (OTS) professioneel uitvoert, deze houding van meervoudige partijdigheid aannemen.
- De professionele relatie tussen de jeugdzorgwerker en zijn cliënt(en) ontstaat lang niet altijd door vrije keus en op initiatief van de cliënt(en) zelf. Jeugd en jongeren die bescherming nodig hebben, kunnen bijvoorbeeld ook cliënt worden zonder daar zelf om gevraagd te hebben. Regelmatig ontstaat een professionele relatie door een door de rechter opgelegde maatregel en zijn cliënten niet vrij deze op eigen initiatief te verbreken. Dat geldt in het bijzonder voor jeugdzorgwerkers in de justitiële hulp- en dienstverlening; zoals bij beperking van het ouderlijk gezag door de kinderrechter, bij informatie-uitwisseling in strafrechtelijk kader of bij adviezen voor het Hof of rechtbank in gezags- en omgangszaken.
- Het gezag dat de professionele jeugdzorgwerker heeft in verhouding tot zijn cliënt(en) berust in belangrijke mate op zijn professionele deskundigheid. Wanneer de jeugdzorgwerker echter op gezag van autoriteiten optreedt, is hij/zij een jeugdzorgwerker met bestuursrechtelijke

bevoegdheden. Of cliënten dat nu erkennen of niet. Een begeleider in de gesloten jeugdzorg of justitiële jeugdinrichting werkt bijvoorbeeld met jongeren die daar op gezag van de (kinder) rechter verblijven.

- In de jeugdzorg is vaak sprake van ketenzorg waarbij achtereenvolgens verschillende hulpverleners een professionele relatie met dezelfde cliënt(en) aangaan. Daarnaast komt het vaak voor dat verschillende professionals tegelijkertijd een professionele relatie met dezelfde cliënt(en) aangaan. Goede samenwerking, informatie-uitwisseling en overdracht is bij dergelijke 'meervoudige professionaliteit' van groot belang. Vertrouwelijkheid tussen elk van de betrokken professionals en zijn cliënt(en) is dat echter ook. Meervoudige professionaliteit in de jeugdzorg vereist daarom zorgvuldige regie, goede afstemming en transparante verdeling en toeschrijving van (eind)verantwoordelijkheden.
- In de jeugdzorg zijn meerdere beroepen actief in verschillende voorzieningen en functies. Deze functies hebben ieder hun unieke karakter en focus. Zo zijn sommige jeugdzorgwerkers hoofdzakelijk preventief bezig om op voorhand te voorkomen dat er problemen ontstaan, zij bieden gezinnen ondersteuning bij de opvoeding. Andere jeugdzorgwerkers zijn hoofdzakelijk bezig de hulpvraag helder te krijgen en de gewenste hulp- of dienstverlening vast te stellen, bijvoorbeeld door middel van een indicatiebesluit of advies aan de (kinder)rechter. Weer andere jeugdzorgwerkers houden zich primair bezig met het uitvoeren van interventies om een onwenselijke situatie op te lossen (zie competentieprofiel jeugdzorgwerker pagina achttien). De beroepsethische normen in deze beroepscode zijn onverminderd van toepassing op alle taken.

Deze kenmerken samen maken de jeugdzorg tot een gecompliceerd beroepsethisch landschap, op macro en op micro (instellingsniveau). Als de jeugdzorgwerker over de genoemde kernkwaliteiten beschikt kan hij goed werk verrichten in dit landschap.

Tuchtrechtspraak in de jeugdzorg

Het klachtrecht in de jeugdzorg is geregeld in de Jeugdwet. Door het indienen van een klacht kan een cliënt opkomen voor zijn belangen, met een beoogd positief effect op de kwaliteit van de zorg. Dit kunnen klachten zijn over procedures of gedragingen van alle voor de betreffende organisatie werkzame personen. Een goede interne klachtbehandeling voorkomt verdere stappen van de cliënt. Als cliënten daarna of daarnaast het idee hebben dat specifiek jeugdzorgwerkers niet werken of handelen conform hun beroepswaarden, zoals vastgelegd in deze beroepscode, dan kunnen ze een schriftelijke klacht indienen bij het College van Toezicht van Stichting Kwaliteitsregister Jeugd/SKJ- een onafhankelijk tuchtcollege waar klachten over jeugdzorgwerkers worden behandeld.

Met tuchtrechtspraak borgen professionals zelf de kwaliteit van hun beroepsuitoefening. Door de tuchtrechtspraak voor jeugdzorgwerkers die lid zijn van de beroepsvereniging BPSW en/of ingeschreven zijn in het SKJ-register te bundelen, wordt eenheid en transparantie van kwaliteitsborging in de sector en een gelijke beoordeling van jeugdzorgwerkers nagestreefd, ongeacht of ze nu een opleiding maatschappelijk werker of sociaal agogisch werker hebben.

Er is nauwe verwantschap tussen deze Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker en de generieke beroepscode voor respectievelijk de maatschappelijk werker en de sociaalagogisch werker. Veel jeugdzorgwerkers hebben een opleiding maatschappelijk werker of sociaal agogische werker. Bij de ontwikkeling van deze code is daarom gebruik gemaakt van beide beroepscode. De inhoud en

indeling van de artikelen komt bijvoorbeeld in grote lijnen overeen met de volgorde en inhoud van artikelen uit die beroepscode. Tuchtrechtspraak voor jeugdzorgwerkers zal alleen toetsen op grond van de artikelen uit de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker en niet op grond van verwante artikelen uit andere beroepscode.

Ethische leidraad

In de beschrijving van de inhoud van deze beroepscode worden artikelsgewijs normen geformuleerd voor de jeugdzorgwerker. Bij de tuchtrechtelijke toetsing voor geregistreerde jeugdzorgwerkers zijn deze normen leidend. Deze Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker functioneert niet alleen als tuchtrechtelijk toetsingsinstrument, maar bovenal ook als ethische leidraad bij het werk in de jeugdzorg. Zo bezien is deze beroepscode geënt op de beroepsethiek van maatschappelijk werkers en sociaalagogisch werkers.

Leeswijzer

Met de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker is het mogelijk om de beroepspraktijk te duiden aan de hand van artikelen verdeeld over zes hoofdstukken, waarbij de volgorde niets zegt over de belangrijkheid van de artikelen. In sommige hoofdstukken zijn artikelen op basis van verschillende deelaspecten gegroepeerd. Het is voor de toepassing van de beroepscode van belang de artikelen in hun onderlinge samenhang te lezen. Per artikel wordt onderscheid gemaakt tussen de gedragsregel in strikte zin en een daarmee nauw verbonden toelichting. Bij het lezen van de artikelen is kennisname van de verklarende begrippenlijst raadzaam.

A**Jeugdige cliënt tot zijn recht laten komen**

De jeugdzorgwerker bevordert dat de jeugdige cliënt in zijn opvoeding en ontwikkeling tot zijn recht komt en werkt daartoe samen met diens sociale omgeving.



Toelichting:

- Meer nog dan voor volwassen cliënten is de sociale omgeving voor het welzijn en de ontwikkeling van jeugd en jongeren van groot belang. De jeugdzorgwerker verstaat onder het bevorderen van het tot zijn recht komen van de cliënt dat hij en diens sociale omgeving actief bijdraagt aan een zo groot mogelijke eigen verantwoordelijkheid, respectievelijk zelfredzaamheid van de cliënt. De jeugdzorgwerker baseert zich zoveel mogelijk op de eigen kracht van de jeugdige en diens sociale omgeving.

B**Bevordering deskundigheid**

De jeugdzorgwerker oefent zijn beroep deskundig uit op basis van actuele kennis en in nauwe aansluiting op ontwikkelingen in de jeugdzorg.



Toelichting:

- De jeugdzorg is sterk in ontwikkeling. Dit vraagt van de jeugdzorgwerker speciale aandacht om recente kennis, inzichten en maatschappelijke behoeften bij zijn deskundigheidsbevordering te betrekken. Met name de groeiende culturele verscheidenheid vraagt extra aandacht. Het deskundig uitoefenen van het beroep is gebaseerd op de beroepsstandaard (zie begrippenlijst).

C**Bereid iedere cliënt te helpen**

De jeugdzorgwerker toont ten aanzien van iedere cliënt gelijke bereidheid te helpen bij opvoedings- en ontwikkelingsvragen.



Toelichting:

- Gelijke bereidheid impliceert dat iedereen gelijke kansen behoort te krijgen tot het aangaan van een professionele relatie. Dit betekent dat de jeugdzorgwerker geen onderscheid maakt op grond van ras, etniciteit, seksuele geaardheid, aard van de problemen, geslacht, handicap, ziekte, levens- of politieke overtuiging bij het aangaan van de relatie.
- Gelijke bereidheid impliceert ook dat de jeugdzorgwerker zelf het initiatief kan nemen voor het aangaan van een professionele relatie.

D**Bevorderen van het vertrouwen in de jeugdzorg**

De jeugdzorgwerker bevordert door het naleven van de beroepsnormen - en door daar persoonlijk verantwoording over af te leggen - het vertrouwen in de jeugdzorg.



Toelichting:

- De jeugdzorg wordt gekenmerkt door een gecompliceerd beroepsethisch landschap (zie inleiding). Daarom is het belangrijk dat elke jeugdzorgwerker zich bewust is van zijn verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan het vertrouwen in de jeugdzorg. De basis voor die bijdrage ligt in het werken vanuit de beroepswaarden en -normen, zoals geformuleerd in de beroepsstandaard.
- De jeugdzorgwerker legt verantwoording af over de naleving van dit artikel conform met name artikel S.

E

Respect

De jeugdzorgwerker respecteert de persoon van:

- de jeugdige cliënt met diens kwetsbaarheid, groeiende zelfstandigheid en eigen Verantwoordelijkheid;
- de ouder /opvoeder met zijn eigen verantwoordelijkheid en opvoedingsvisie, voor zover niet in strijd met wettelijke kaders.



Toelichting:

- 'Respect' kan in situaties waarin het welzijn van kwetsbare jeugdigen wordt bedreigd ook actieve 'bescherming' betekenen.
- De jeugdzorgwerker zal – ook in geval van ontheffing uit de ouderlijke macht – binnen de wettelijke kaders zoeken naar mogelijkheden om de ouderrol vorm te geven.
- Indien de rechter het gezag van de ouders heeft beperkt, blijft de jeugdzorgwerker binnen de wettelijke kaders zoeken naar mogelijkheden om de ouderrol vorm te geven.
- De jeugdzorgwerker respecteert dat ieder gezin binnen de grenzen van de wet eigen keuzes maakt in de opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen.

F

Informatievoorziening over de hulp- en dienstverlening

De jeugdzorgwerker verschafft de jeugdige cliënt en diens wettelijke vertegenwoordigers de voor een goede professionele relatie relevante informatie, zoveel mogelijk in een voor de cliënt(en) begrijpelijke taal.



Toelichting:

- Het verschaffen van informatie vindt plaats op basis van wetgeving, kwaliteitskaders, instellingsbepalingen en beroepswaarden. Met informatie op basis van beroepswaarden wordt ten minste bedoeld:
 - De mogelijkheden en vormen van de hulp- en dienstverlening en eventuele kosten;
 - Informatie over deze code en het daaraan gekoppelde Tuchtrecht;
 - De (rechts)positie van de cliënt (met name in de gedwongen (jeugd)hulpverlening of jeugdzorg), zoals privacy, dossier en klachten;
 - Informatie over in- of externe ketensamenwerkingsverbanden (met als consequentie dat mogelijk meerdere professionals een relatie aan kunnen gaan met de cliënt);
 - Informatie over wie waar voor verantwoordelijk is.
- Alle informatievoorziening vindt plaats in voor de cliënt(en) zoveel mogelijk begrijpelijke en duidelijke taal en in afstemming met de sociale omgeving, zoals bedoeld in artikel A; daarbij gaat de jeugdzorgwerker na of de jeugdige cliënt en diens wettelijke vertegenwoordigers de informatie hebben begrepen.

G

Overeenstemming/instemming omtrent hulp- en dienstverlening

De jeugdzorgwerker overlegt met de jeugdige cliënt en/of met diens ouders/opvoeders om tot overeenstemming/instemming te komen over de hulp- en dienstverlening of andere (wettelijk opgelegde) taken.

*Toelichting:*

- In geval van door de rechter opgelegde jeugdzorg, bijvoorbeeld een gedwongen plaatsing, is er meestal geen sprake van overeenstemming/instemming. Waar mogelijk zal de jeugdzorgwerker bij de jeugdige cliënt (en zo nodig diens ouders/opvoeders en andere betrokkenen) proberen een proces op gang te brengen met als doel mee te werken aan de hulp- en dienstverlening.
- Wettelijk bepaalde leeftijdsgrenzen bepalen of de jeugdzorgwerker met de jeugdige cliënt zelf en/of met diens wettelijke vertegenwoordiger(s) overlegt.

H

Macht en afhankelijkheid in de professionele relatie

De jeugdzorgwerker wendt het gezag en de invloed die hij ten opzichte van cliënt(en) heeft ten positieve aan en misbruikt deze niet. Hij is zich er van bewust dat de (jeugdige) cliënt mogelijk zeer afhankelijk van hem is.

*Toelichting:*

- De professionele relatie tussen jeugdzorgwerker en jeugdige cliënt is meer nog dan de professionele relatie met een volwassen cliënt asymmetrisch, zeker in het geval van gedwongen hulpverlening. De jeugdzorgwerker heeft gezag en invloed, de jeugdige cliënt is (soms) sterk van hem afhankelijk.
- Mocht het gebruik van fysieke machtsmiddelen als uiterste middel noodzakelijk zijn, dan verantwoordt en beargumenteert de jeugdzorgwerker dit als zijnde geen machtsmisbruik.

I

Beëindiging van de professionele relatie

De jeugdzorgwerker is verantwoordelijk voor een zorgvuldige afsluiting van de hulpverlening als hij niet (meer) kan voldoen aan de hulpvraag. Hij verantwoordt zijn beslissing tegenover de cliënt, begeleidt deze eventueel bij een verwijzing en is bereid tot nazorg.

*Toelichting:*

- Onder een 'zorgvuldige afsluiting van de hulpverlening' wordt verstaan dat de jeugdzorgwerker de hulpverlening niet onnodig laat voortduren als voldoende aan de hulpvraag is voldaan en dat hij er op toeziet dat de cliënt met voldoende eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid tot zijn recht kan komen (zie artikel A).
- Met name in de jeugdzorg is sprake van een grote mate van afhankelijkheid in de relatie tussen jeugdige cliënt en hulpverlener. Een zorgvuldige afsluiting betekent onder andere dat de jeugdzorgwerker vanuit vakmatig of persoonlijk oogpunt de grenzen van zijn mogelijkheden bewaakt in relatie tot datgene wat de cliënt vraagt of nodig heeft.
- Onder het niet meer kunnen voldoen aan de hulpvraag wordt ook verstaan dat de jongere meerderjarig is geworden, een kinderbeschermingsmaatregel is opgeheven of een justitiële titel wordt beëindigd, bijvoorbeeld in geval van schorsing, voorlopige hechtenis of niet verlengen van een 'Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen' (zogenaamde pij-maatregel).
- De jeugdzorgwerker geeft in zijn verantwoording over de beslissing aan de cliënt aan in welke mate de afsluiting of verwijzing bijdraagt aan het belang van de jeugdige cliënt.

J

Vertrouwelijkheid

De jeugdzorgwerker behandelt informatie over de jeugdige cliënt, diens ouders/opvoeders en hun omstandigheden vertrouwelijk.

- Hij informeert zijn cliënt in geval van door wet- en regelgeving verplichte rapportage aan of overleg met derden.
- Hij vraagt toestemming aan zijn cliënt en/of aan zijn wettelijke vertegenwoordiger als hij meent dat het noodzakelijk is om met derden vertrouwelijke informatie uit te wisselen.
- Toestemming is in het geval van een (voorbereiding of uitvoering van een) kindbeschermingsmaatregel of opname in een justitiële jeugdinrichting niet vereist.

*Toelichting:*

- De doorgaans grotere kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de jeugdige cliënt legt extra nadruk op vertrouwelijkheid.
- Wettelijk bepaalde leeftijdsgrenzen bepalen of de jeugdzorgwerker aan de jeugdige cliënt zelf en/of aan diens wettelijke vertegenwoordiger(s) toestemming vraagt.
- De jeugdzorgwerker legt uit waarom en aan wie gegevens (moeten) worden verstrekt, voor zover nodig voor het realiseren van de overeengekomen doelstelling van de hulpverlening.
- De Jeugdzorgwerker wisselt slechts cliëntgegevens uit in overleg- en samenwerkingscontacten, indien de andere hulpverleners eveneens een functionele professionele relatie met dezelfde cliënt hebben en de cliënt hiervan op de hoogte is, bijvoorbeeld bij overleg binnen de instelling.
- Bij externe samenwerkings- en overlegsituaties vindt verstrekking van informatie plaats op basis van toestemming van de cliënt (of wettelijke vertegenwoordiger) en voor zover noodzakelijk voor de te bieden hulp of het afstemmen van de hulp.
- Krijgt de jeugdzorgwerker geen toestemming voor dit overleg, of kan toestemming niet worden gevraagd, dan verstrekt hij slechts gegevens van een cliënt aan een derde indien:
 - de cliënt of een gezinslid in een ernstige situatie verkeert en dringend op hulp of bescherming is aangewezen en
 - deze hulp en bescherming alleen kan worden gerealiseerd door het aan een derde verstrekken van informatie. (Zie hierover ook artikel K).
- In het kader van justitiële hulp- en dienstverlening vindt overleg plaats, zoals is geregeld in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (met in achtname het eerste punt van dit artikel).

K

Vermoeden kindermishandeling

De jeugdzorgwerker bespreekt een vermoeden van fysieke, seksuele en/of psychische kindermishandeling met de betrokken minderjarige en relevante betrokkenen uit het cliëntsysteem, tenzij dit alles niet in het belang van de minderjarige is.

*Toelichting:*

- De jeugdzorgwerker handelt bij een vermoeden van fysiek of psychisch geweld conform de beroepsstandaard (met name: voert relevant overleg).
- De jeugdzorgwerker past de geldende meldcode toe als het vermoeden blijft bestaan of wordt bevestigd en meldt zijn vermoeden bij een regulier meldpunt.

L

Beroep op plicht om vertrouwelijk om te gaan met informatie

De jeugdzorgwerker doet indien hij door een rechter als getuige wordt opgeroepen een beroep op zijn plicht om vertrouwelijk om te gaan met informatie over de cliënt, indien hij meent dat hij daartoe, alle belangen afwegend, verplicht is.



Toelichting:

- De rechter beoordeelt of de jeugdzorgwerker terecht een beroep doet op zijn plicht om vertrouwelijk om te gaan met informatie over zijn cliënt.

M

Verslaglegging / dossiervorming

De jeugdzorgwerker geeft de jeugdige cliënt desgevraagd de gelegenheid tot inzage in en aanvulling of correctie van het dossier, voor zover nodig na overleg met en instemming van de ouder(s) en/of wettelijke vertegenwoordiger(s).



Toelichting:

- Verslaglegging en dossiervorming vinden plaats conform de beroepsstandaard.
- Bij het toepassen van deze norm weegt de jeugdzorgwerker zorgvuldig af of inzage in het dossier er toe bijdraagt dat de jeugdige cliënt tot zijn recht komt (zie artikel A).
- Bij aanvullingen en/of correcties (inclusief verwijderingen) van tekst in het dossier, geeft de jeugdzorgwerker aan van wie aanvullingen en/of correcties afkomstig zijn.
- De jeugdzorgwerker let er op dat de cliënt geen privacygevoelige informatie over derden in het dossier kan inzien.
- Afhankelijk van de leeftijd van de jeugdige cliënt worden ouder(s) en/of wettelijke vertegenwoordiger(s) wel of niet betrokken bij de inzage in het dossier.
- Met name in de vrijwillige hulp- en dienstverlening wordt de cliënt in de informatieverstopping attent gemaakt op de mogelijkheid tot inzage. Dit wordt veelal geregeld in het kader van kwaliteitsbeleid.
- In de gedwongen hulpverlening kan op basis van wettelijke bepalingen worden afgeweken van deze norm. De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en specifieke regels in strafrechtzaken gelden als minimumgrens bij het kunnen voldoen aan dit artikel.

N

Samenwerking in de hulp- en dienstverlening

De jeugdzorgwerker zet zich in voor een goede en efficiënte samenwerking en een duidelijke verdeling van de verantwoordelijkheden en draagt daarmee bij aan een transparante en eenduidige regie van de hulpverlening.

*Toelichting:*

- In de jeugdzorg is sprake van ketenhulpverlening. Mede gelet op de extra afhankelijke positie van de jeugdige cliënt heeft de jeugdzorgwerker mede de verantwoordelijkheid om er voor zorg te dragen dat duidelijk is wie de regie/coördinatie heeft, wie inhoudelijk eindverantwoordelijk is, wie aanspreekpunt is voor de cliënt en dat het tijdspad duidelijk is. In geval de jeugdzorgwerker ook de casemanager bij betreffende cliënt is, draagt hij die verantwoordelijkheid zelf en draagt hij tevens zorg voor een regelmatige evaluatie van de samenwerking.

O

Beroepsuitoefening en samenwerking

De jeugdzorgwerker draagt vanuit zijn eigen deskundigheid bij aan de ketenhulpverlening, erkent daarbij de grenzen van zijn eigen expertise en is bereid zijn professionele oordelen ter discussie te stellen.

*Toelichting:*

- De inzet en erkenning van de eigen beroepsdeskundigheid van de jeugdzorgwerker is essentieel voor de kwaliteit van de jeugdzorg en draagt bij aan goede samenwerking, zoals in artikel N genoemd.

P

Aanvaarding organisatie als beleidskader

De jeugdzorgwerker aanvaardt de organisatie als het kader voor zijn beroepsuitoefening en werkt mee aan de beleidsdoelstellingen voor zover in overeenstemming met de beroepsstandaard.



Toelichting:

- In geval dat de jeugdzorgwerker een tegenstrijdigheid signaleert, overlegt hij dit met collega's en stelt hij dit via de gebruikelijke kanalen binnen de instelling aan de orde.
- Met name bij de aanvaarding van een functie toetst de jeugdzorgwerker of deze functie overeenkomt met zijn beroepsstandaard. In de jeugdzorg betekent dit vooral of hij artikel A kan realiseren; het bevorderen dat de (jeugdige) cliënt in zijn opvoeding en ontwikkeling tot zijn recht komt.

Q

Toetsing beroepsmatig en functioneel handelen aan de waarden en normen van het beroep

De jeugdzorgwerker toetst bij het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid van zijn organisatie of dit overeenkomt met de beroepsstandaard.



Toelichting:

- Dit artikel legt de nadruk op het blijvend toetsen of functie en beroepsstandaard overeenkomen. Het legt daarmee een belangrijke verantwoordelijkheid bij de jeugdzorgwerker om dit te beoordelen en is daarmee een echte kwaliteitsnorm; als functie en beroepsstandaard niet (meer) overeenkomen kan de kwaliteit van het werk onder druk komen te staan.
- Zodra de jeugdzorgwerker signaleert dat er een spanning is tussen functie en beroepsstandaard bespreekt hij dit met beroepsgenoten en leiding en wijst hij op de gevolgen voor de (met name jeugdige) cliënten.

R

Verantwoording aan werkgever

De jeugdzorgwerker verantwoordt zijn werk aan de leiding van de organisatie en verstrekt relevante gegevens voor de ontwikkeling en evaluatie van het beleid.



Toelichting:

- De verantwoording betreft gevraagde en ongevraagde rapportages over niet tot individuele personen herleidbare gegevens ten behoeve van beleidsontwikkeling en het kunnen realiseren van de gezamenlijke doelstelling; verantwoorde zorg aan cliënten.

S

Collegiale toetsing en beroepsethische reflectie

De jeugdzorgwerker toetst zijn beroepsmatig handelen aan het professioneel en beroepsethisch oordeel van zijn collega's.



Toelichting:

- De jeugdzorgwerker is er zich van bewust dat in de hulpverlening aan jeugdige cliënten maatschappelijke normen en waarden een grote rol spelen.
- Beroepsethische reflectie in collegiaal verband zal er toe bijdragen dat de jeugdzorgwerker beter toegerust is om zorgvuldig en verantwoord met morele kwesties in de jeugdzorg om te gaan.

T

Schending vertrouwen in het beroep en de jeugdzorg door een collega

De jeugdzorgwerker is attent op signalen die erop wijzen dat collega's met het schenden van de beroepsstandaard het vertrouwen in de jeugdzorg schaden en onderneemt relevante stappen.



Toelichting:

- Het schenden van de beroepsstandaard houdt bijvoorbeeld in dat een collega jeugdzorgwerker onvoldoende de normen in deze code naleeft en daarmee de belangen van de jeugdige cliënt schaadt.
- De jeugdzorgwerker gaat zorgvuldig om met betreffende signalen: hij zal deze met betreffende collega bespreken. En indien nodig daarna ook met andere collega's en/of deskundigen. Leidt dit niet tot een bevredigende oplossing, dan meldt hij dit aan de leidinggevende (indien het een collega betreft binnen de eigen organisatie). Mocht ook dat niet tot verbetering leiden dan kan via de beroepsvereniging of beroepsregister een beroep worden gedaan op het College van Toezicht. Over deze en over andere stappen die hij zet, licht hij zijn collega in.
- Deze norm ligt in het verlengde van artikel D en is daarmee in het belang van het vertrouwen in de jeugdzorg.

U

Medewerking aan professionalisering van de jeugdzorg

De jeugdzorgwerker ondersteunt - en werkt mee aan - activiteiten die ten goede komen aan de professionalisering van de jeugdzorg.



Toelichting:

- Elke jeugdzorgwerker beseft dat een gezamenlijke investering in de voorwaarden voor een goede beroepsuitoefening noodzakelijk is om de kwaliteit en het imago van de jeugdzorg te verbeteren.
- De jeugdzorgwerker draagt, via het ter beschikking stellen van kennis aan - en het begeleiden van - stagiaires, eveneens bij aan de professionalisering van de jeugdzorg.

V

Ondersteuning maatschappelijke activiteiten

De jeugdzorgwerker signaleert en ondersteunt maatschappelijke activiteiten die de emancipatie van kinderen en jongeren met een geestelijke, lichamelijke en/of maatschappelijke beperking of achterstand, bevorderen.



Toelichting:

- Mede afgeleid van artikel A impliceert dit artikel dat de jeugdzorgwerker meewerkt aan onderzoek en voorlichting over de beoogde emancipatie. Dit alles vanuit en gerelateerd aan zijn professionele deskundigheid en werk.

W

Signalering misstanden in de jeugdzorg

De jeugdzorgwerker signaleert misstanden in de jeugdzorg en beijvert zich er voor dat de hulpverlening in de jeugdzorg zo toegankelijk mogelijk is.



Toelichting:

- De jeugdzorgwerker gaat in overleg met collega's en leidinggevende zo nodig over tot passende actie in geval van misstanden.
- De jeugdzorgwerker draagt door realisering van deze norm bij aan de imagoverbetering van de jeugdzorg in de samenleving (zie ook artikel X).

X

Voorlichting over de jeugdzorg

De jeugdzorgwerker werkt actief mee aan een juiste beeldvorming over de jeugdzorg.



Toelichting:

- De jeugdzorgwerker draagt bij aan het realiseren van deze norm door relevante meningen en informatie te geven en daarbij de kernwaarden in de jeugdzorg uit te dragen.
- Realisering van deze norm gaat niet zonder overleg en afstemming met collega's en niet zonder bijdragen aan gezamenlijke acties voor een bijdrage aan een juiste beeldvorming over de jeugdzorg.
- Onder jeugdzorg dient in eerste instantie de eigen deelsector te worden verstaan. Bijdragen aan de beeldvorming van de eigen deelsector dragen ook bij aan verbetering van de beeldvorming van de totale jeugdzorg.

In deze beroepscode komen enkele kernbegrippen herhaaldelijk voor. Ze worden hier omschreven.

Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ)

Het Beroepsregister SKJ toetst of de geregistreerde zich aantoonbaar schoolt, competenties onderhoudt en continu bij blijft op zijn of haar vakgebied.

Beroepsstandaard

Het geheel van door de beroepsverenigingen erkende en vastgelegde afspraken omtrent goede beroepsbeoefening (in technische, ethische en methodische zin), ondermeer het Beroepsprofiel of Competentieprofiel, de richtlijnen en de Beroepscode; specifiek voor de jeugdzorgwerker de Beroepscode voor de jeugdzorgwerker.

Cliënt(en)

De perso(o)n(en) die de morele opdrachtgever is (zijn) en met wie de jeugdzorgwerker een professionele relatie aangaat. De jeugdzorgwerker kan met meerdere personen tegelijk een professionele relatie aangaan, bijvoorbeeld wanneer hij niet alleen aan de jeugdige maar ook diens ouders/opvoeders of andere betrokkenen professionele hulp verleent. Hierbij is een onderscheid mogelijk tussen vrijwillige jeugdzorg en justitiële jeugdzorg, waarbij in dit laatste geval de samenleving, i.c. de daartoe ingestelde instituten, opdrachtgever is. De jeugdige kan dan echter ook als morele opdrachtgever worden geduid.

Cliëntensysteem

De groep van aan elkaar gerelateerde personen die in het leven van de cliënt(en) een (belangrijke) rol spelen. Leden van het cliëntensysteem hoeven niet per definitie zelf ook cliënt te zijn, ook al is dat wel vaak het geval. In de jeugdzorg zijn gezin en familie dikwijls het cliëntensysteem van de jeugdige primaire cliënt.

Pleegouders

Pleegouders zijn uitvoerende zorgaanbieders die de zorg hebben voor een bij hen geplaatst niet-eigen kind. Vanuit de optiek van deze code zijn pleegouders geen jeugdzorgwerkers, maar behoren zij tot het cliëntensysteem.

Sociale omgeving

De wijde kring van personen waarin het leven van cliënten zich afspeelt. Deze kring omvat meer personen dan een cliëntensysteem en is minder scherp afgegrensd.

Wettelijke vertegenwoordiger

De ouder(s) van de minderjarige cliënt die het ouderlijk gezag over hem/haar uitoefent of uitoefenen, dan wel diens voogd.

OVER DE BEROEPSVERENIGING VAN PROFESSIONALS IN SOCIAAL WERK (BPSW)



De Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), voorheen NVMW, zet zich in voor de beroepsontwikkeling, professionalisering, scholing en positionering van de verschillende beroepsgroepen binnen de vereniging. Leden van dezelfde beroepsgroep kunnen binnen het grotere verband van de BPSW in een eigen 'kamer' hun beroepsidentiteit ontwikkelen en borgen, en werken aan de kwaliteit van hun beroep. Bijvoorbeeld in de kamer Maatschappelijk werk, de kamer Jeugdzorg en de kamer Sociaal agogen. Tegelijk kunnen zij hun krachten bundelen met andere sociale beroepsgroepen. Als professional kunt u zelf een actieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van uw vak. Ook worden door collega professionals de belangen van de beroepsgroep behartigd en worden nauwe contacten onderhouden met de beroepsopleidingen. Leden houden zich aan de beroepscode en zijn hieraan toetsbaar.

Beroepscode

Als u lid wordt van de BPSW zet u uw handtekening onder de beroepscode die geldt voor uw beroepsgroep. Wanneer u de beroepscode onderschrijft, stelt u zich middels het tuchtrecht aanspreekbaar op ten opzichte van uw professionele handelen. Dat maakt uw werk voor cliënten, werkgevers en samenwerkingspartners transparant en controleerbaar.

Naast de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker biedt het lidmaatschap van de BPSW nog veel meer:

- U kunt advies inwinnen bij de medewerkers van het BPSW stafbureau over morele en ethische dilemma's in casuïstiek en bij ontwikkelingen u in uw werkveld.
- U kunt deelnemen aan netwerken via de BPSW-LinkedIn groepen en evenementen.
- U heeft toegang tot een groot netwerk van collega's: De BPSW heeft een landelijk netwerk van ruim 3500 professionals in verschillende werksectoren en expertisegebieden in het sociaal werk.
- U ontvangt 6 keer per jaar een e-mailnieuwsbrief.
- U ontvangt 6 keer per jaar gratis het vakblad Maatwerk.
- U krijgt ledenkorting op na- en bijscholing die georganiseerd wordt door de BPSW - school.
- U heeft directe invloed op de inhoud van uw professionele standaarden: beroepscode, beroepsprofiel en richtlijnen - die door en met de leden van de beroepsvereniging worden gemaakt.
- U kunt bij de BPSW voor €7,50 per jaar een rechtsbijstandverzekering afsluiten die bijstand bij tuchtrechtszaken dekt. Deze verzekering heeft ook een klokkenluidersmodule.

Word lid

Profiteer van onze kennis, ervaring, uitgaven, trainingen en producten en surf naar www.bpsw.nl om lid te worden.

Contact:

Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW)

Leidseweg 80, 3531 BE Utrecht

T (030) 294 86 03

E info@bpsw.nl

I www.bpsw.nl

“Voor ons als jeugdzorgwerkers is de Beroepscode zoiets als de Tien geboden.”

“De code is als het ‘skelet van het lichaam’. Je ziet het niet, maar het is er wel degelijk.”

“Als je dit droog leest, denk je waar gaat het over, totdat je een casus hebt en ontdekt dat je er ook iets aan hebt. Dan is het een fantastisch document!”

“Zonder beroepscode is er geen sprake van een beroep.”

“Met een beroepscode ben je betrouwbaar en transparant. Hierdoor wordt de relatie tussen cliënt en professional verstevigd.”

